

Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit

Jaarverslag 2023 Noardeast-Fryslân

hûsenhiem

Voorwoord

Met dit jaarverslag geeft hûs en hiem invulling aan de wettelijke verplichting om eens per jaar te rapporteren over de werkzaamheden van de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit in uw gemeente. Dit verslag betreft het kalenderjaar 2023 waarin de advisering nog gebaseerd was op de Woningwet en de Monumenten- of Erfgoedwet. De adviescommissie bestaat uit deskundigen op het vlak van de ruimtelijke kwaliteit en monumentenzorg en is onderdeel van het bredere instrumentarium van de gemeente om vanuit het publieke domein de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de 'nieuwe' Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad zijn benoemd. In de Verordening op de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit is wederom vastgelegd dat een jaarverslag dient te worden opgesteld.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: 'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'

Het college van B&W legt aanvragen voor aan de adviescommissie en de advisering richt zich ook tot het college. Beoordeling is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde beleidskaders en criteria. Adviezen van de commissie worden vrijwel altijd opgevolgd, maar het college kán gemotiveerd afwijken. Als er door het college meermaals afgeweken wordt op een specifiek aspect zou dat voor de gemeenteraad aanleiding kunnen zijn om het beleid op dat aspect aan te passen.

In deze rapportage zijn herkenbare rubrieken opgenomen, die als geheel een goed beeld geven van de werkzaamheden van de lokale adviescommissie. In *Het jaar 2023 in vogelvlucht* beschrijven we hoe de commissie in 2023 was samengesteld en te werk ging. In de rubriek *Gemeentelijk beleid* beschrijven we hoe we zijn omgegaan met de door uw gemeenteraad vastgestelde beleidskaders. We ronden af met een samenvatting van de *Aanbevelingen*.

Dit verslag bevat de cijfers over aard en omvang van de aanvragen in uw gemeente, afgezet tegen het provinciale gemiddelde en ten opzichte van 2022 maar staat los van de financiële verantwoording. Voor nadere informatie daarover verwijzen wij u graag naar het algemeen jaarverslag van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem.

Graag gaan wij met u nader in gesprek. Wij stellen het zeer op prijs als u een keer één van de openbare zittingen van de adviescommissie bij kunt wonen. U bent van harte welkom. De commissieleden organiseren ook met genoeg een korte (fiets)excursie met raadsleden om samen te ontdekken en te bespreken hoe we de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente nog beter kunnen beschermen en bevorderen.

Namens uw Adviescommissie Omgevingskwaliteit,

Marc A. Visser,
voorzitter

Het jaar 2023 in vogelvlucht

De Noardeast-Fryslân is één van de 17 Friese gemeenten die de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit van hûs en hiem hebben aangewezen als geïntegreerde welstands- en monumentencommissie. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de naam van deze commissie gewijzigd in Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit.

Commissie

Werkwijze en samenstelling commissie

De adviescommissie ruimtelijke kwaliteit van de gemeente Noardeast Fryslân wordt benoemd door de gemeenteraad en is onafhankelijk van de gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk. De commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders en legt verantwoording af aan de gemeenteraad.

Elke woensdag vergadert de commissie lokaal op het gemeentehuis in Dokkum. Het jaar 2023 was het laatste jaar van de ambtelijke samenwerking met gemeente Dantumadiel in één organisatie. In principe worden tijdens de vergadering van de lokale commissie alle bouwplannen beoordeeld en voorzien van een advies. Toch zijn er zaken die een bredere samenstelling dan de twee architecten van de lokale commissie behoeven. In dat geval kan een beroep worden gedaan op de breed samengestelde, zogenoemde, centrale commissie die eens in de twee weken bijeenkomt. Deze afweging wordt in de lokale commissie gemaakt. De centrale commissie is multidisciplinair en bestaat naast de architectleden onder andere uit een landschapsarchitect, een cultuurhistoricus, een stedenbouwkundige, een monumentenarchitect en een burgerlid.

De samenstelling van de lokale commissie was in 2023:

- **Voorzitter**
drs. Marloes Eskens (t/m augustus)
ir. René Bremer (v.a. september)
- **Secondanten**
1e periode: ir. René Bremer
 ir. Jasper van Zellingen
2e periode: ir. Johan de Vries
3e periode: ir. Jasper van Zellingen
 drs. Gertjan Timmer
- **Monumentendeskundigen**
drs. Gertjan Timmer
ir. Gerrit Boschloo
drs. Marloes Eskens
- **Gemeentelijke ondersteuning**
Gerrit Stienstra
Bert Jan Hooghiemstra
Lammert Visser
Anton Schinkel
Martin Schoorstra
Erik Mattiesing

Openbaarheid van de advisering

De vergaderingen dienen openbaar plaats te vinden. Niet alleen de adviezen ook de beraadslaging zelf dient openbaar plaats te vinden. De gemeente geeft hier invulling aan door de aanvragers uit te nodigen en de agenda op de website te publiceren. De vergaderruimte is openbaar toegankelijk door de positie in het gemeentehuis naast de ontvangsthal. De vergadering wordt goed bezocht, niet alleen fysiek maar ook digitaal weten de aanvragers de weg prima te vinden.

Nije Pleats

Er heeft dit jaar één keer een Nije Pleats sessie plaatsgevonden, waar de adviseurs van hûs en hiem hun bijdrage aan hebben geleverd. Dit betrof een locatie te Kollumerpomp.

Afwijking advisering

Doorgaans wordt het advies door het college gevolgd, toch kunnen er redenen zijn de advisering niet te volgen en (gemotiveerd) af te wijken van de advisering. Bij navraag is aangegeven dat hier slechts drie maal toe is besloten.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.

2023 in cijfers

Op de overzichtskaart kunt u zien hoe de aantallen van eerste planbehandelingen over de gehele provincie verdeeld zijn.

Aantal 1e adviesaanvragen in 2023

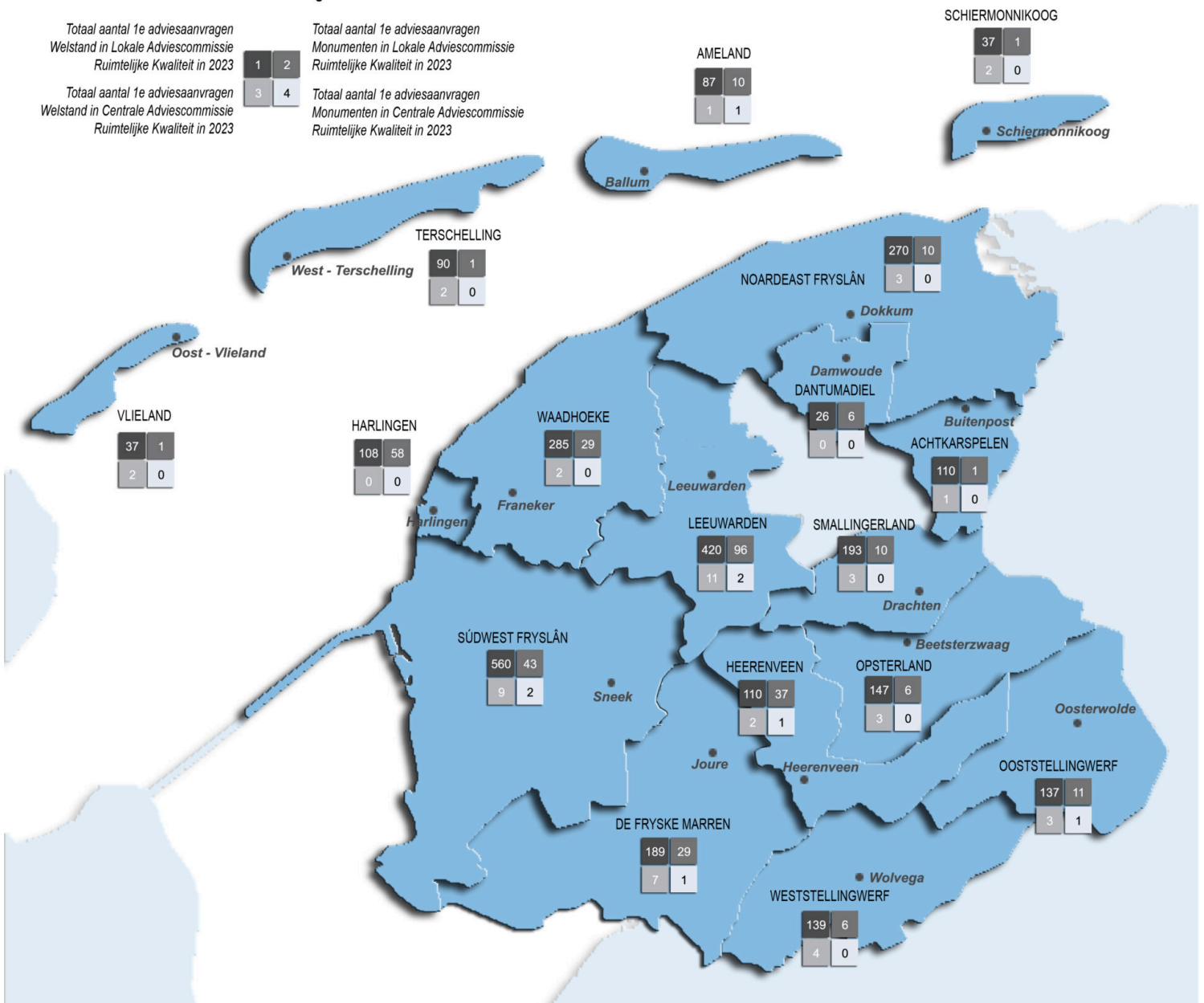
Totaal aantal 1e adviesaanvragen
Welstand in Lokale Adviescommissie
Ruimtelijke Kwaliteit in 2023

1	2
3	4

Totaal aantal 1e adviesaanvragen
Welstand in Centrale Adviescommissie
Ruimtelijke Kwaliteit in 2023

Totaal aantal 1e adviesaanvragen
Monumenten in Lokale Adviescommissie
Ruimtelijke Kwaliteit in 2023

Totaal aantal 1e adviesaanvragen
Monumenten in Centrale Adviescommissie
Ruimtelijke Kwaliteit in 2023

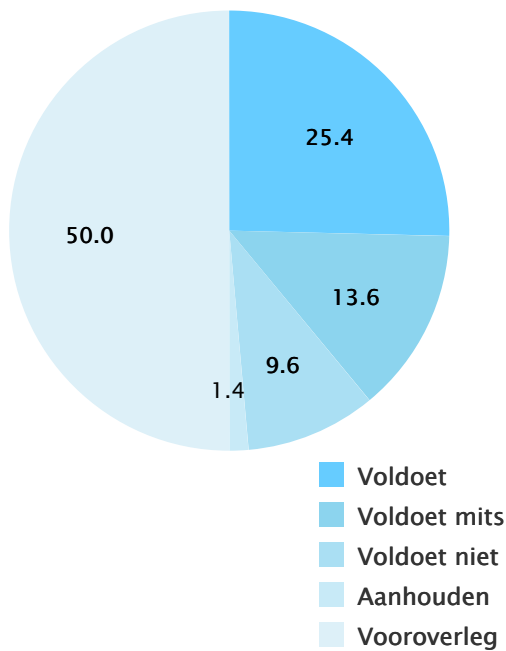

80%

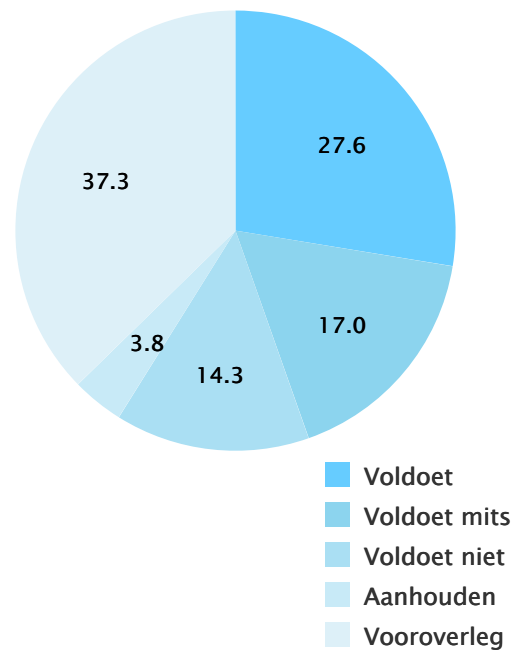
van de formele aanvragen kreeg in één keer een positief of een 'voldoet mits' advies.

Met 26% was de groep aanvragen met een bouwsom tussen € 5.000 en € 25.000 de sterkst vertegenwoordigde categorie.

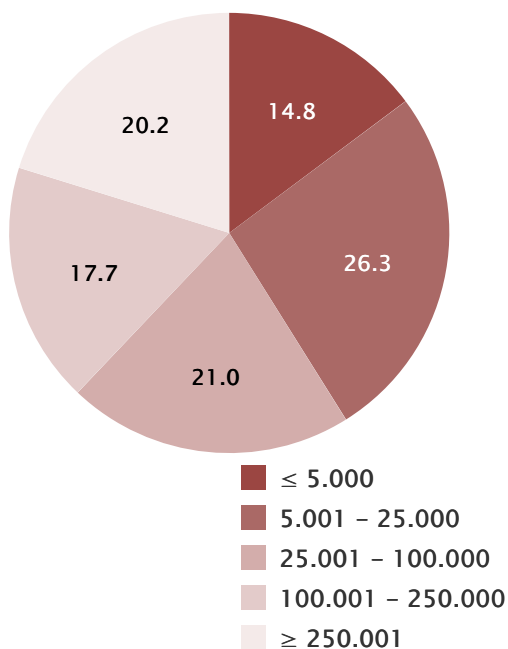
Percentage naar Aard van Advies Gemeente

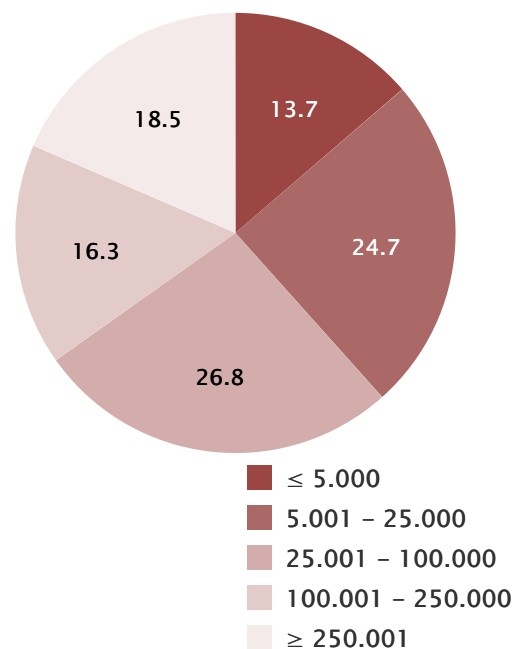
Percentage naar Aard van Advies Provinciaal

Percentage Adviezen naar Bouwsom Gemeente

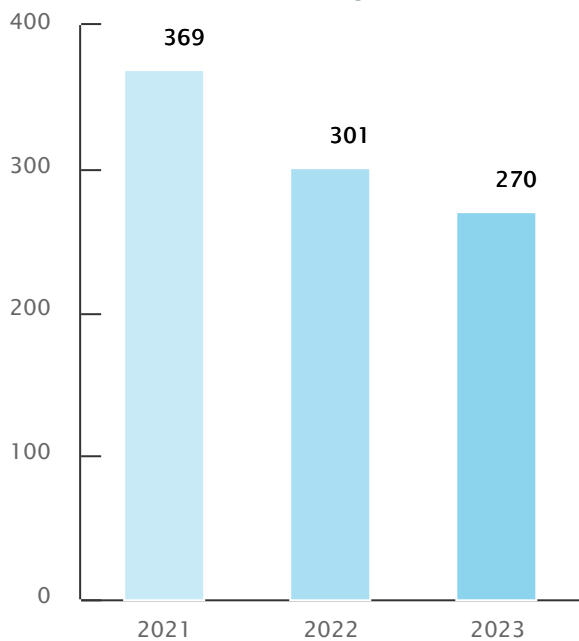
Percentage Adviezen naar Bouwsom Provinciaal

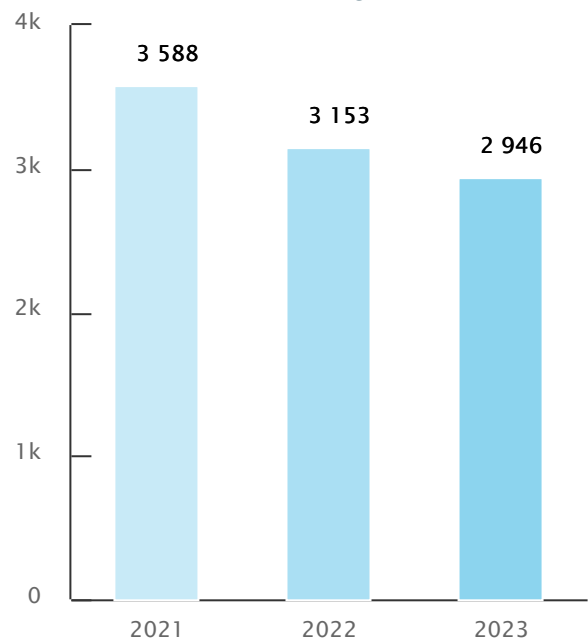
372

planbehandelingen werd in de vergadering toegelicht door de aanwezige initiatiefnemer of de ontwerper.

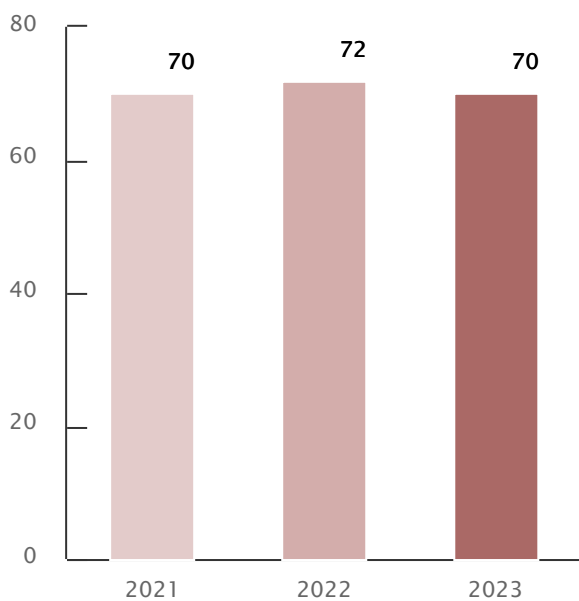
Aantal 1e Adviesaanvragen Gemeente

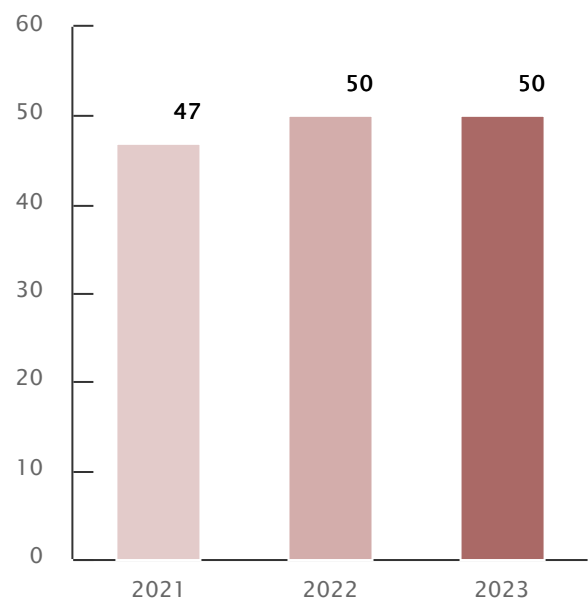
Aantal 1e Adviesaanvragen Provinciaal

Percentage bezoekers Lokale Commissie Gemeente

Percentage bezoekers Lokale Commissie Provinciaal

TABEL A

	Noardeast-Fryslân			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
1e welstandsadviesaanvragen	369	301	270	3588	3153	2946
behandelingen/welstandsaanvr.	2,01	2,05	1,93	1,97	2	1,91
1e monumentenadviesaanvragen	33	15	10	313	325	355
behandelingen/monumentaانvr.	1,55	2,4	1,6	1,65	1,78	1,76
totaal aantal 1e aanvragen	402	316	280	3901	3478	3301
adviesgelden (x € 1000)	126,2	96,4	99,9	1257	1090	1149,7

TABEL B

	Noardeast-Fryslân			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Voldoet	24,6%	17,7%	25,4%	25,3%	24,6%	27,6%
Voldoet mits	18,2%	15,2%	13,6%	18,4%	17,6%	17,0%
Voldoet niet	10,9%	9,8%	9,6%	14,8%	13,3%	14,3%
Aanhouden	1,5%	5,1%	1,4%	5,1%	5,0%	3,8%
Vooroverleg	44,8%	52,2%	50,0%	36,4%	39,5%	37,3%

TABEL C

	Noardeast-Fryslân			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
≤ 5.000	22,8%	13,3%	14,8%	19,7%	15,6%	13,7%
5.001 - 25.000	25,8%	23,6%	26,3%	26,2%	27,0%	24,7%
25.001 - 100.000	20,2%	32,7%	21,0%	24,0%	27,6%	26,8%
100.001 - 250.000	14,1%	17,1%	17,7%	13,5%	12,6%	16,3%
≥ 250.001	17,1%	13,3%	20,2%	16,6%	17,2%	18,5%

TABEL D

	Noardeast-Fryslân			Provinciaal		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
aantal vergaderingen	50	49	42	506	485	473
percentage plannen met bezoek	70%	72%	70%	47%	50%	50%
plannen met bezoek/vergadering	11,1	9,6	8,9	7,0	7,0	6,6
plannen met bezoek totaal	557	469	372	3558	3412	3134

Gemeentelijk beleid

De commissie beoordeelt de plannen voor bouwwerken op basis van de welstandscriteria. Als het gaat om een monument, wordt beoordeeld of de monumentale waarden van het pand in voldoende mate worden gerespecteerd en brengt de commissie een gecombineerd welstands- en monumentenadvies uit. De advisering vindt steeds plaats binnen de bouwmogelijkheden van de bestemmingsplannen.

Het gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk beleid waar de commissie aan dient te toetsen is gevarieerd. Voor het gros van de aanvragen is de welstandsnota het beleidskader. Daarnaast zijn er diverse beeldkwaliteitsplannen ontwikkeld voor nieuwbouwlocaties. De monumentenadvisering is onderdeel van het werkveld. Ook de redengevende omschrijvingen van monumenten vormt een deel van het beleidskader waar de commissie gebruik van maakt. Hiermee is een breed palet aan instrumenten gecreëerd die afzonderlijk van elkaar functioneren en met regelmaat een evaluatie en actualisatie behoeven.

Aanbeveling: De commissie beveelt aan om het beleid regelmatig te evalueren en te actualiseren.

Handhavingsbeleid

Met enige regelmaat worden handhavingskwesaties voorgelegd. Het betreft meestal zaken waar de burger de aandacht op heeft gevestigd. Het handhavingsbeleid is daarmee doorgaans reactief. Met grote regelmaat wordt bij aanvragen in tweede instantie een voorbeeld getoond waarbij een vergunning ontbreekt en waarbij niet gehandhaafd wordt. Dit geeft vaak een gevoel van oneerlijkheid. *Ik vraag het aan, doe mijn best en mag het niet en naast mij doen ze het zonder vergunning en mag het blijven.* Dit kan voor sommigen aanleiding zijn het ook zonder vergunning te doen. Deze ontwikkeling werkt ondermijnend. Ook bij monumentenaanvragen zien we met regelmaat dat sloopwerkzaamheden voor de aanvraag uit worden uitgevoerd. Dit kan gaan om bewuste acties om discussie te voorkomen. Alhoewel het soms om strafbare feiten gaat, wordt nauwelijks tot vervolging over gegaan. We doen de aanbeveling een (nog) actiever handhavingsbeleid te voeren.

Aanbeveling: De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een (nog) actiever handhavingsbeleid te voeren, teneinde ondermijning van het beleid tegen te gaan.

Aanbevelingen

In dit jaarverslag hebben we verschillende aanbevelingen geformuleerd. We vatten ze hier nog een keer samen:

- De commissie adviseert u om afwijkingen van onze adviezen terug te (blijven) koppelen om goede afstemming te waarborgen tussen de advisering en de beleidsintenties van de gemeente.
- De commissie adviseert u om ten aanzien van welstand een (nog) actiever handhavingsbeleid te voeren, teneinde ondermijning van het beleid tegen te gaan.
- De commissie beveelt aan om het beleid regelmatig te evalueren en te actualiseren.

Afsluitend

De vergaderingen worden goed bezocht door aanvragers. Dit zien wij als positieve ontwikkeling van de afgelopen jaren. De advisering is daarmee veel directer en toegankelijker. Het te hanteren beleid is een verzameling aan specifieke beleidsstukken. Evaluatie en actualisatie wordt aanbevolen. We doen de aanbeveling een (nog) actiever handhavingsbeleid te voeren, teneinde ondermijning van beleid tegen te gaan.

Colofon

hûs en hiem
adviseurs omgevingskwaliteit

Johan Willem Frisostraat 1
8933 BN
Leeuwarden

058-2337930
www.husenhiem.nl
husenhiem@husenhiem.nl